

SVĚTOVÁ
KNIŽNÍ UDÁLOST

Vyšlo
v 29 zemích

Jan Melvil
publishing

ELON MUSK

Tesla, SpaceX a hledání fantastické
budoucnosti

ASHLEE VANCE

ELON MUSK
Tesla, SpaceX a hledání fantastické budoucnosti
Ashlee Vance

Copyright © 2015 by Ashlee Vance
All rights reserved.

Podle anglického originálu *Elon Musk: Tesla, SpaceX, and the Quest for a Fantastic Future* vydalo v edici *Hvězdy* nakladatelství Jan Melvil Publishing v Brně roku 2015. Žádná část této knihy nesmí být nijak použita či reprodukována bez písemného svolení, s výjimkou případů krátkých citací jako součástí kritických článků a recenzí.

Překlad Eva Nevrlá
Odpovědný redaktor Petr Koubský
Redakční spolupráce Vít Šebor, Tomáš Baránek
Grafická úprava Suet Yee Chong, David Dvořák
Sazba David Dvořák
Jazyková korektura Vilém Kmuniček

Tisk a vazba PBtisk, a. s., Příbram
Vydání první

Jan Melvil Publishing, 2015
melvil.cz
mitvsehotovo.cz

Chyby a připomínky: nelibisemi@melvil.cz
Pochvaly a recenze: melvil.cz/kniha-elon-musk nebo libisemi@melvil.cz
Diskutujte o knize s hashtagem #knihamusk
Kniha vyšla také elektronicky.

ISBN 978-80-87270-73-8

Pro mámu a tátu. Díky za všechno.

OBSAH

1	ELONŮV SVĚT	9
2	AFRIKA	30
3	KANADA	50
4	ELONŮV PRVNÍ STARTUP	60
5	ŠÉF PAYPALOVÉ MAFIE	77
6	MYŠI V KOSMU	97
7	VŠECHNO NA ELEKTRIKU	142
8	BOLEST, UTRPENÍ A PŘEŽITÍ	175
9	VZHŮRU	204
10	POMSTA ELEKTRICKÉHO VOZU	251
11	MUSKOVA TEORIE VŠEHO	301
	EPILOG	341
	DODATEK 1	344
	DODATEK 2	349
	DODATEK 3	354
	PODĚKOVÁNÍ	360
	POZNÁMKY	364

ELONŮV SVĚT

MYSLÍTE, ŽE JSEM ŠÍLENÝ?“

Tu otázku mi položil Elon Musk skoro na konci dlouhé večere v jedné špičkové seafood restauraci v Silicon Valley. Do podniku jsem dorazil jako první a v klidu se usadil se sklenicí gintoniku. Věděl jsem, že Musk chodívá na schůzky pozdě. Po zhruba čtvrthodince se objevil, na sobě kostičkovanou košili, značkové džíny a kožené polobotky. Měří 185 centimetrů, ale zeptejte se kohokoliv, kdo ho zná, a potvrdí vám, že vypadá ještě mnohem vyšší. Má neobyčejně široká ramena a celkově statnou, bytelnou postavu. Očekávali byste, že své figury využije a do místnosti vkráčí se sebejistotou alfa samce. Opak je pravdou, působí téměř plaše. Při chůzi lehce klopí hlavu, a když dojde ke stolu, jen rychle pozdraví, podá mi ruku a pak zapadne do křesílka. Teprve po několika minutách se uvolní a začne vypadat v pohodě.

Na večeri mě pozval Musk, chtěl se mnou něco projednat, nebo spíš vyjednat. Před rokem a půl jsem ho informoval, že

mám v plánu o něm napsat knihu. On mě informoval, že nemá v plánu se mnou spolupracovat. Odmítnutí mě mrzelo, ale o to urputněji jsem se vrhl do klasické reportérské práce. Mám-li tu knihu napsat bez něj, tak ať. Spousta lidí z Muskových firem Tesla Motors a SpaceX odešla a budou ochotni mluvit. Taky jsem znal řadu jeho přátel. Rozhovor stíhal rozhovor, plynul měsíc za měsícem, do práce na knize bylo zapojeno už asi dvě stě lidí, když se mi Musk ozval znovu. Zavolał mi domů a sdělil, že se situace může dál odvíjet jedním ze dvou způsobů: buď mi může život velice zkomplikovat, nebo mi s knihou přece jen bude pomáhat. Je ochoten spolupracovat, pokud si bude moci knihu před vydáním přečíst a doplnit poznámky pod čarou. Nechtěl do mého textu zasahovat, ale chtěl mít možnost upřesnit věci, které by se mu zdály fakticky nesprávné. Chápal jsem, kde se vzal jeho náhlý zájem. Musk chtěl mít možnost kontroly nad prezentací svého životního příběhu. Jako člověka s vědeckým způsobem myšlení by ho taky doháněl k šílenství pohled na nějakou faktickou chybu. A chyba vytištěná na stránce knihy by jeho duši šířala navždy. Jeho pohledu jsem sice rozuměl, ale nemohl jsem mu dát knihu přečíst – z profesionálních, osobních i ryze praktických důvodů. Musk má svou verzi pravdy a ta se ne vždy shoduje s verzí pravdy, o které je přesvědčen zbytek světa. Navíc má sklony i na nejjednodušší otázky odpovídat košatě a složitě, takže vyhlídka na třicetistránkové poznámky pod čarou byla až příliš reálná. Nicméně jsme se dohodli, že se sejdeme na večeri, o všem si pohovoříme a uvidíme, jak dál.

Debata u večere se nejprve točila kolem pracovníků pro styk s veřejností neboli PR. Musk je známý tím, že jich má velkou spotřebu, a firma Tesla právě sháněla nového komunikačního šéfa. „Kdo je nejlepší PR člověk na světě?“ zeptal se svým typicky muskovským způsobem. Pak jsme mluvili o našich společných známých, o Howardu Hughesovi a o továrně Tesla. Když přišel číšník objednat jídlo, Musk požádal, aby mu doporučil něco, co by vyhovovalo jeho nízkosacharidové dietě. Vybral si smaženého humra v sépiovém inkoustu. Chystal se k jídlu

a my se stále nedostali k naší záležitosti. Místo toho se rozpo-
vídal o věci, která mu nedá spát – totiž že spoluzakladatel a šéf
Googlu Larry Page by docela dobře mohl vyrobit množství inte-
ligentních robotů potenciálně schopných zničit lidstvo. „Tohle
mi opravdu dělá starosti,“ řekl Musk. Neuklidňovalo ho ani to,
že byli s Pagem blízcí přátelé a že ho považoval v zásadě za dob-
rého člověka, žádného zloducha. V tom právě podle něj spočíval
problém. Page prý totiž díky své přátelské povaze předpokládá,
že nás stroje budou vždycky poslouchat na slovo. „Já ale nejsem
tak optimistický,“ pokračoval Musk, „mohl by nešťastnou ná-
hodou vyrobit něco ďábského.“ Přinesli nám jídlo a Musk ho
snědl. Tedy spíš ho na několik obrovitých kousnutí rychle zlik-
vidoval. Ve snaze udržet ho v dobré náladě jsem mu podal ze
svého talíře pořádný kus steaku. Povedlo se ... asi na devadesát
vteřin. Maso. Raf. Konec.

Chvíli trvalo, než se mi podařilo Muska odvést od katastro-
fického scénáře umělé inteligence k našemu aktuálnímu tématu.
Když jsme přešli ke knize, začal mě Musk oťukávat. Chtěl de-
tailně znát důvody, které mě vedly k psaní knihy o něm, zvažo-
val mé úmysly. Konečně jsem se mohl chopit slova. Adrenalin
ve spojení s ginem vykonal své a já spustil své pečlivě připravené
sáhodlouhé kázání o všech možných důvodech, proč by mě Musk
měl nechat proniknout hluboko do svého života, ale současně
nemít nad textem žádnou kontrolu, kterou na oplátku žádal.
Připomínal jsem přirozené limity rozsahu poznámek pod čarou,
jeho fanatický smysl pro kontrolu i potenciální ztrátu své novi-
nářské integrity. K mému neskonalemu údivu mě Musk po pár
minutách přerušil a prostě řekl „okay“. Jednou z věcí, kterých si
Musk velmi považuje, je odhodlanost. Respektuje lidi, kteří se
nevzdávají, i když byli jednou odmítnuti. O pomoc s knihou ho
přede mnou žádaly desítky jiných novinářů. Já však byl jediný
neúnavný otrava, který i přes Muskovo počáteční zamítnutí po-
kračoval. Zřejmě se mu to líbilo.

Večere pokračovala dál v příjemném rozhovoru, s Mus-
kem devastujícím nízkosacharidovou dietu. Objevil se číšník

s dezertem – gigantickým výtvořem ze žluté cukrové vaty. Musk se do něj pustil, s chutí odtrhával kusy nadýchané sladké hmoty. Bylo ujednáno. Musk mi dovolil kontaktovat manažery ve svých firmách, své přátele i členy své rodiny. Jednou za měsíc se bude se mnou scházet na večeri, a to tak dlouho, dokud nebude kniha hotová. Bylo to poprvé, co nechal Musk nějakého novináře nahlédnout do vnitřního fungování svého světa. Dvě a půl hodiny uplynuly. Musk položil ruce na stůl a začal se zvedat. A tehdy se uprostřed pohybu zastavil a položil mi tu neuvěřitelnou otázku: „Myslíte, že jsem šílený?“ Absurdnost té situace mě na vteřinu zbavila slov. Všechny synapse v mozku se mi rozžhavily ve snaze zjistit, jestli to je nějaká hádanka či závěrečný úskok. Jaká je správná odpověď? Teprve po dlouhých hodinách, jež jsem s Muskem v budoucnu strávil, jsem přišel na to, že podobné otázky jsou určeny spíš jemu samému. Nic, co bych řekl, by nemělo nějaký zvláštní vliv. Musk se ještě naposledy zastavil a nahlas uvažoval, zda mi má věřit – pak mi pohlédl do očí, aby si svůj názor potvrdil. O vteřinu později jsme si už potřásli rukama a Musk odjel v červeném sedanu Tesla Model S.

JAKÁKOLIV STUDIE ELONA MUSKA musí začít v ústředí firmy SpaceX ve městě Hawthorne – předměstí Los Angeles nacházejícím se pár kilometrů od mezinárodního losangeleského letiště. Právě tam návštěvníci najdou dva obrovité plakáty Marsu visící na stěnách chodby vedoucí do Muskovy kanceláře. Na plakátu vlevo je Mars tak, jak vypadá dnes – nehostinná studená červená planeta. Plakát vpravo ukazuje Mars s obrovskými zelenými pevninami obklopenými oceány. Na planetě byla zvýšena teplota a celkově se transformovala tak, aby vyhovovala životu lidí. Musk má v plánu opravdu toto všechno uskutečnit. Za svůj životní cíl si stanovil učinit z lidstva vesmírné kolonizátory. „Chtěl bych jednou umírat s vědomím, že lidstvo má před sebou nadějnou budoucnost,“ řekl. „Pokud vyřešíme otázku udržitelné energie a vydáme se po cestě k multiplanetárnímu životu, pokud dokážeme fungovat jako soběstačná civilizace na jiné

planetě – a tak se vypořádáme s nejhorším možným scénářem lidstva na Zemi, možným vyhynutím lidského druhu – pak,“ a tady na okamžik umlkl, „myslím, to bude opravdu dobré.“

Zní-li některé věci, které Musk říká nebo dělá, absurdně, je to proto, že na jednu stranu opravdu absurdní jsou. Například bezprostředně před výše popsáním „projevem“ mu jeho asistentka přinesla kornout se zmrzlinou, načež on zaujatě hovořil o záchraně lidstva, zatímco mu z dolního rtu ukapávala zmrzlina.

Zápal, s jakým se Musk vrhal do realizace nerealizovatelných věcí, mu v Silicon Valley vynesl pozici poloboha. Ostatní šéfové zavedených firem, například Page, o něm mluvili s posvátnou úctou v hlase. Začínající podnikatelé dychtili „být jako Elon“ přesně tak, jako se v minulých letech snažili napodobovat Steva Jobse. Jenže Silicon Valley funguje v poněkud deformované verzi reality a za hranicemi jeho sdílených fantazií bývá Musk považován za mnohem kontroverznější osobu. Je to ten chlap s elektrickými auty, solárními panely a falešnými nadějemi na prodej vesmírných raket. Kdepak Steve Jobs. Musk je sci-fi verzí P. T. Barnuma, který neuvěřitelně zbohatl na lidském strachu a sebeznechucení. Kupte si Teslu. Zapomeňte na chvíli na spoušť, kterou jsme na Zemi udělali.

Poměrně dlouho jsem byl stoupencem toho druhého táboara. Musk mě fascinoval jako snílek s dobrými úmysly – řádný člen technoutopistického klubu v Silicon Valley. V této skupině je směsice přívrženců Ayn Randové a technologických absolutistů, kteří svůj hyperlogický světonázor považují za Odpověď na všechno. Kdybychom jim stále nepřekáželi, vyřešili by všechny problémy lidstva. Jednoho dne, jistě již brzy, budeme umět nahrát své mozky do počítačů, dát si pauzu a nechat dokonalé algoritmy, aby se o vše postaraly. Některé z jejich myšlenek jsou inspirativní a jejich práce přinesla mnoho užitečného. Se svými klišé a schopností hodiny tlachat o ničem však bývají únavní. Ještě víc pak znepokojuje jejich základní idea, že člověk je ze své podstaty vadný a lidstvo představuje břemeno, se kterým bude potřeba v náležitý čas něco zásadního udělat. Když jsem někdy

Muska zastihl na nějaké akci v Silicon Valley, bývaly jeho okázalé proslovy často jako vystřižené z technoutopistické čítanky. Nejvíce mě ale znepokojoval fakt, že Muskovy „svět zachraňující“ společnosti vůbec nevypadaly, že by se jim vedlo nějak dobře.

Jenže začátkem roku 2012 si i takoví cynikové jako já museli všimnout, co se kolem Muska děje. Jeho kdysi dlouze kritizovaným podnikům se dařilo v dosud nevídaných věcech. SpaceX doručila na Mezinárodní vesmírnou stanici (ISS) modul s nákladem a bezpečně jej dopravila zpátky na Zem. Firma Tesla Motors vyrobila Model S, elegantní sedan výhradně na elektrinu, který celému automobilovému odvětví vyrazil dech – a manažeri v Detroitu rychle vystřízlivěli. Tyto dva počiny povznesly Muska mezi elitní skupinu obchodních titánů. Jen Steve Jobs si mohl nárokovat podobný úspěch ve dvou zcela odlišných odvětvích, když kdysi v tomtéž roce uvedl na trh nový počítač Apple a současně filmový trhák studia Pixar. Ale Musk nezůstal jen u toho. Byl i předsedou správní rady a největším akcionářem SolarCity, prudce rostoucí společnosti v segmentu solární energie, která se právě chystala vstoupit na burzu. Muskovi se nějakým záhadným způsobem podařilo realizovat největší technologický pokrok za poslední desetiletí, a to zároveň v kosmickém, automobilovém i energetickém odvětví.

Právě v roce 2012 jsem se rozhodl sám zjistit, co je ten Musk vlastně zač, a napsat o něm velkou reportáž pro *Bloomberg Businessweek*. V této etapě Muskova života měla vše kolem něj na starost jeho asistentka a loajální spolupracovnice Mary Beth Brownová. Ta mě pozvala na návštěvu jeho království, o němž jsem pak v reportáži mluvil jako o Musk Landu.

Každý, kdo přijede do Musk Landu poprvé, nechápavě krouť hlavou. Podle instrukcí zaparkujete v Hawthorne na Rocket Road č. 1, kde má společnost SpaceX své ústředí. Těžko si představit, že by v Hawthorne mohla sídlit nějaká progresivní firma. Je to pochmurná část okresu Los Angeles. Mezi rozlehlými průmyslovými areály vypadajícími, jako by je postavilo architektonické Hnutí za nudné krabice, se tísní skupiny nevábných

domů, nevábnych obchodů a nevábnych restaurací. Opravdu Elon Musk zasadil svoji firmu doprostřed takového dreku? Pak ale uvidíte obdélníkovou stavbu zabírající plochu pěti hektarů, celou ostentativně bílou ve znamení „Jednota těla, duše a mysli“, a začne vám to dávat smysl. Tohle je hlavní budova SpaceX.

Stačí projít vchodem budovy SpaceX a pochopíte velikost toho, co Elon Musk dokázal. Uprostřed Los Angeles vybudoval kompletní továrnu na výrobu kosmických raket. A v téhle továrně se nevyrobí vždy jen jedna raketa. Ne. Staví se tu mnoho raket, celý konstrukční a výrobní proces probíhá od začátku do konce zde. Továrnu tvořil obrovský společný pracovní prostor. V zadní části haly byly velké zásobovací rampy, kam se navážely stohy kovových dílců, jež pak putovaly k svařovacím strojům dvě patra vysokým. Po jedné straně sídlili technici v bílých pláštích vyrábějící motherboardy, rádiové přístroje a další elektroniku. Další pracovníci byli ve speciálních skleněných vzduchotěsných kabinách, kde vyráběli moduly, které rakety ponosou na Mezinárodní vesmírnou stanici. Potetovaní muži se šátky na hlavách si pouštěli na plné pecky cosi od Van Halen a natahovali elektrické kabely kolem raketových motorů. V řadě za sebou ležela zkompletovaná těla raket, připravená k naložení na tahače. Další rakety v jiné části haly čekaly na nátěr bílou barvou. Bylo těžké přehlédnout celou halu naráz. Kolem nejrůznějších bizarních strojů vířily stovky lidí v neustálém pohybu.

Toto je pouze budova Musk Landu číslo jedna. SpaceX koupil i několik dalších; šlo o bývalé objekty továrny Boeing, kde se vyráběly trupy letounů 747. Jedna z nich má obloukovitou střechu a vypadá jako letecký hangár. Dnes tu je výzkumné, vývojové a konstrukční středisko firmy Tesla Motors. Tady vznikl návrh sedanu Model S i jeho následovníka, SUV s názvem Model X. Na parkovišti vedle střediska zřídila Tesla Motors jednu ze svých dobíjecích stanic, kde si mohou losangeleští řidiči zdarma nabít baterii svého vozu. Stanici najdete snadno, protože u ní Musk nechal nainstalovat monumentální bíločervený obelisk s logem Tesla Motors tyčící se uprostřed dekorativního bazénku.

V konstrukčním středisku se konalo mé první interview s Muskem. Tehdy jsem začal mít představu o způsobu jeho vyjadřování a fungování vůbec. Je sebejistý, ale ne vždy se mu to daří dát najevo. Na začátku spíš máte dojem, že je nesmělý a cítí se nesvůj. V jeho řeči se ještě stále trochu projevuje jihoafrický přízvuk, ale tento půvabný prvek nestačí k vyvážení přerývavého stylu jeho mluvy. Jako mnoho techniků či fyziků se ve snaze o co nejpřesnější formulace zasekává v řeči. Často zabředne do nějakého exotického vědeckého tématu, aniž by poskytl nápovědu nebo jednodušší vysvětlení. Musk očekává, že s ním udržíte krok. Rozhovor s ním však není nepříjemný, naopak. Při řeči vtípkuje a umí být opravdu okouzující. Při každém setkání s ním však cítíte, že sleduje nějaký záměr, není v tom nezávazná lehkost. (Trvalo to ale nejméně dalších třicet hodin rozhovorů, než se Musk skutečně uvolnil a nechal mě poznat odlišnou, hlubší úroveň své mentality a osobnosti.)

Většina prominentních CEO má kolem sebe pořád spoustu poskoků. Musk se po Musk Landu zpravidla pohybuje sám. A tohle už není chlapík, který rozpačitě vstupuje do restaurace. Tady z jeho chůze vyzařuje autorita, je jasné, že to zde řídí. Vykládali jsme si, zatímco jsme procházeli přes hlavní halu konstrukčního střediska. Musk prohlížel prototypy dílů a vozidel. Na každém pracovišti se k Muskovi nahrnuli zaměstnanci a chrlili ze sebe informace. Soustředěně naslouchal, v duchu je vyhodnocoval, a když byl spokojený, pokývl hlavou na souhlas. Lidi se vrátili zpátky k práci a Musk se přesunul na další informační zastávku. Přišel za ním šéfdesignér Tesly Franz von Holzhausen a chtěl znát Muskův názor na nové pneumatiky a disky, které přišly pro Model S, a něco ohledně uspořádání sedadel v Modelu X. Hovořili a pak zašli do zasedačky, kde prodejci špičkového grafického softwaru připravili pro Muska prezentaci. Chtěli mu předvést novou 3D renderovací technologii, se kterou by mohli v Tesle vyladit lakovaný povrch virtuálního Modelu S a ve velkém detailu například vidět, jak si na karoserii auta pohrávají stíny a světla ulice. Inženýři

Tesly o ten software moc stáli, ale potřebovali Muskův souhlas. Prodejci se snažili Muska přesvědčit o přínosech svého produktu, když jejich litanie přehlušil zvuk vrtaček a obřích průmyslových ventilátorů. Musk, oblečený v džínách, černém triku a kožených polobotkách, což je jeho pracovní uniforma, si musel na demonstraci nasadit 3D brýle a vypadal, že to na něj neudělalo dojem. Řekl, že o tom bude přemýšlet, a bez prodlení se vydal za zdrojem toho hlasitého zvuku – do dílny v zadní části haly, kde inženýři Tesly chystali lešení pro deset metrů vysoké dekorativní sloupy, které měly stát u dobíjecích stanic. „Tenhle vypadá, že přežije hurikán stupně pět. Udělte to trochu štíhlejší.“ Nakonec jsme s Muskem naskočili do jeho auta – černého Modelu S – a odfrčeli zpátky k hlavní budově SpaceX. „Mám dojem, že se dneska chytří lidi hrnou hlavně do věcí kolem internetu, financí nebo práva,“ uvažoval cestou Musk. „Pak se není co divit, že za poslední dobu vidíme tak málo inovací.“

MUSK LAND BYL SKUTEČNÉ ZJEVENÍ. Do Silicon Valley jsem přišel v roce 2000 a nakonec jsem se usadil ve čtvrti Tenderloin v San Francisku. Je to jedna z těch částí města, kterým byste se podle doporučení místních měli rozhodně vyhnout. Bez problémů tu narazíte na chlapa, co si mezi zaparkovanými auty stahuje kalhoty, aby si ulevil, jiný týpek bude nepřičetně mlátit hlavou do stěny autobusové zastávky. V zastrčených barech poblíž místních striptýzových klubů najíždějí transvestiti na zvědavé byznysmeny a opilci mají ve zvyku v neděli po ránu usnout na lavičce a nelámat si hlavu s kontrolou svých střev. Je to drsná a zemitá čtvrt, a jak se ukázalo, výborně se tady sledoval zánik internetové bubliny.

Honba za ziskem provází celou historii San Franciska. Městem se stalo díky zlaté horečce a ani katastrofální zemětřesení jeho ekonomickou lačnost nadlouho nezpomalilo. Nenechte se oklamat atmosférou hippies. Rytmus tohoto místa je dán střídáním ekonomické prosperity a krize. A v roce 2000 zachvátil

San Francisko boom všech boomů, honba za ziskem dosáhla vrcholu. Byla to báječná doba, prožívat spolu se všemi obyvateli města jejich sen o rychlém zbohatnutí. Internetové šílenství. Pulzy energie z tohoto všeobecně sdíleného preludu byly přímo hmatatelné, neustálý šum vibroval celým městem. A já byl přímo v centru té nejzvrhlejší části San Franciska a pozoroval, jak vysoko a nízko se lidé jsou schopni dostat, když propadnou mamonu.

Příběhy o bláznivých podnikatelských projektech z té doby jistě dobře znáte. Kdo chtěl založit prosperující společnost, nemusel už vyrábět něco, co by ostatní lidé chtěli kupovat. Stačilo mít nápad na cokoliv spojeného s internetem, vyhlásit ho do světa a už tu byli dychtiví investoři, kteří váš experiment zafinancovali. Cílem bylo získat co nejvíc peněz za co nejkratší dobu, protože každý věděl, nebo alespoň podvědomě tušil, že realita na sebe nenechá dlouho čekat.

Osazenstvo Silicon Valley bralo frázi „pracuj tak usilovně, jako si hraješ“ doslova. Od dvacetiletých, třicetiletých i čtyřicetiletých se očekávalo, že budou v práci i v noci. Kanceláře se proměnily v dočasné domovy a osobní hygiena byla zavržena. Je to zvláštní, ale dokázat, aby Nic vypadalo jako Něco, vyžadovalo spoustu práce. Když konečně přišel čas na relax, nabízela se spousta možností pro totální úlety. Nové „hot“ firmy a velké mediální domy se předháněly, kdo uspořádá ještě bláznivější párty. Tradiční společnosti se pokoušely nezůstat pozadu, pravidelně si pronajímaly koncertní prostory a objednávaly tanečnice, akrobaty, občerstvení, drinky a populární kapelu Barenaked Ladies. Mladí inženýři se sem hrnuli, aby si dali zadarmo Jacka Danielse s kolou, a pak si na záchodě sjeli lajnu kokainu. Urvat peníze a starat se jen o sebe, jediné o tyhle věci tenkrát šlo.

Zatímco dobré časy byly zachyceny a popsány velice podrobně, o následných špatných časech se moc nemluví. Není se co divit, je příjemnější vzpomínat na bláznivé výstřednosti než na spoušť, která po nich zbyla.

Pro zachování objektivitu tedy musím napsat, že po náhlém krachu internetového boomu se San Francisco a Silicon Valley propadly do hluboké deprese. Nekonečné večírky skončily. Ulicemi Tenderloinu se už v šest ráno neprocházely prostitutky, které by dojíždějícím do práce nabízely „ranní lásku“. („Tak pojď, zlato! Je to lepší než kafe!“) Místo Barenaked Ladies vám na obchodních akcích občas zahrál nějaký místní revival band připomínající Neila Diamonda, zadarmo jste dostali akorát tričko a trapný pocit.

Celý průmysl špičkových technologií neměl představu, co se sebou udělat. Rizikovní investoři, kteří naletěli během internetové bubliny, ze sebe nechtěli dělat ještě větší pitomce, a tak úplně přestali investovat do nových podniků. Velké podnikatelské myšlenky nahradily naprosto nicotné nápady. Jako by Silicon Valley nastoupilo hromadně na odvykačku. Zní to melodramaticky, ale je to tak. Milion chytrých hlav uvěřilo, že vynalézá budoucnost. A pak – bum! Bublina splaskla. Najednou začalo být moderní hrát na jistotu.

Důkaz inovační malátnosti najdeme ve společnostech a myšlenkách, jež během toho období vznikaly. Jistě, objevil se Google a kolem roku 2002 začal pořádně prosperovat – ale to byla zcela mimořádná výjimka. Mezi Googlem a iPhonem, který v roce 2007 uvedl Apple, zela propast plná neúspěšných podniků. A tehdejší nové projekty, Facebook nebo Twitter, už ani vzdáleně nepřipomínaly své předchůdce – Hewlett-Packard, Intel, Sun Microsystems, kteří vyráběli fyzické produkty a zaměstnávali desetitisíce lidí. V následujících letech se cíl změnil. Už nešlo o to, brát na sebe riziko, vytvářet nová odvětví a realizovat velké myšlenky, ale vydělat peníze snadnějším způsobem. Bavit spotřebitele a co nejvíce využívat jednoduché aplikace a reklamy. „Nejlepší mozky mé generace vymýšlejí, jak lidi přimět, aby klikali na reklamy,“ posteskl si mi tehdy Jeff Hammerbacher, jeden z prvních vývojářů Facebooku. „Je to na prd.“ Silicon Valley začalo vypadat spíš jako Hollywood. A spotřebitelé, kterým byly jeho služby určeny, se obrátili do sebe a začali být posedlí svým virtuálním životem.

Jedním z prvních, kteří upozornili, že by stagnace inovací mohla signalizovat mnohem větší problém, byl Jonathan Huebner, fyzik pracující pro Pentagon v Naval Air Warfare Center v kalifornském China Lake. Huebner vypadá jako televizní ztvárnění obchodníka se zbraněmi. Je středního věku, štíhlý, holohlavý, nejraději chodí v maskovacích khaki kalhotách, hnědé košili a plátěné khaki vestě. Již od roku 1985 navrhuje zbraňové systémy, takže má přístup k těm nejmodernějším technologiím kolem materiálů, energetiky a softwaru. Po internetovém boomu začal být alergický na neslané-nemastné inovace, které se mu dostávaly na stůl. V roce 2005 zveřejnil Huebner článek „A Possible Declining Trend in Worldwide Innovation“ (Možný klesající trend v celosvětových inovacích), který byl svědectvím o neblahé situaci Silicon Valley, nebo přinejmenším důrazným varováním.

K popisu tehdejšího stavu inovací použil Huebner metafory stromu. Člověk už vyšplhal po hlavním kmene a přešel nejsilnější větve, tedy využil ty skutečně převratné myšlenky, které změnily svět – kolo, elektřinu, letadlo, telefon nebo tranzistor. Teď balancujeme na kraji tenkých větví v koruně stromu a zpravidla jen vylepšujeme minulé vynálezy. Ve svém článku Huebner tento fakt dokládá – ukazuje postupný statistický pokles zásadních, takzvaných *život měnících* inovací. „Domnívám se, že pravděpodobnost, že objevíme další z kategorie stovky nejzásadnějších vynálezů lidstva, se stále snižuje,“ řekl mi Huebner v jednom rozhovoru. „Inovace patří mezi vyčerpateľné zdroje.“

Huebner předpověděl, že lidem bude trvat zhruba pět let, než pochopí plný dosah jeho úvah, a tato prognóza se vyplnila téměř přesně. Kolem roku 2010 začal Peter Thiel, spoluzakladatel PayPalu a jeden z prvních investorů do Facebooku, propagovat myšlenku, že technologické odvětví lidi zklamalo. Výrok „Chtěli jsme létající auta, místo toho jsme dostali 140 znaků“ se stal sloganem jeho investiční společnosti Founder Fund. V eseji „What Happened to the Future“ (Co se stalo budoucnosti) Thiel se svými kolegy popisuje, jak Twitter s jeho 140znakovými zprávami

a podobné „vynálezy“ veřejnost zklamaly. Tvrdil, že science fiction, která kdysi budoucnost oslavovala, se ukázala jako naprostá antiutopie, protože lidé už na možnost, že by technologie mohla změnit svět, nepohlížejí s optimismem

Než jsem poprvé navštívil Musk Land, pod podobné názory bych se bez rozmyšlení podepsal. Vzhledem k tomu, že Musk nějak razantně své plány a aktivity neprezentoval, jen málo lidí zvenci se do jeho továren dostalo, málokdo viděl jeho výzkumná a vývojová centra či prototypové dílny. Málokdo zaznamenal rozsah jeho činnosti na vlastní oči. Najednou tu byl člověk, který využil étos Silicon Valley, jak postupovat rychle a bez byrokratické hierarchie, k vylepšení velkých fantastických strojů a který usiluje o potenciálně převratné, dlouho očekávané inovace.

Podle všeho měl Musk také upadnout do té všeobecné málnosti. V roce 1995 naskočil na vlnu internetové mánie, když jako čerstvý absolvent založil firmu s názvem Zip2 – primitivního křížence Google Maps a spotřebitelského průvodce Yelp. Tento první podnikatelský počín se stal velkým hitem. V roce 1999 koupila Zip2 společnost Compaq za 307 milionů dolarů. Musk osobně z prodeje získal asi 22 milionů a skoro kompletně je použil na další investici – do startupu, který se později přeměnil v PayPal. Když v roce 2002 koupila PayPal společnost eBay za 1,5 miliardy dolarů, Musk jakožto největší akcionář PayPalu získal fantastické bohatství.

Ale místo aby se potloukal po Silicon Valley a propadl stejné letargii jako ostatní, Musk se sbalil a odjel do Los Angeles. Obecně vžitý názor tou dobou velel klidně se nadechnout a počkat na další velkou věc, která bezpochyby přijde. Musk se odmítl touto logikou řídit a vrazil sto milionů dolarů do SpaceX, sedmdesát milionů do Tesly a deset milionů do SolarCity. Jenže zpočátku to byly doslova mašiny na polykání peněz. Těžko si mohl vymyslet rychlejší způsob, jak se svého pohádkového bohatství zbavit: jediný vlastník ultrarizikových firem, tím rizikovějších, že šlo o supersložité hmotné produkty, navíc vyvíjené a vyráběné ve dvou nejdražších místech světa, v Los Angeles a Silicon

Valley. Kdekoliv to bylo možné, vyráběly Muskovy firmy věci od základu nově a pokoušely se přehodnotit většinu zavedených konceptů – v kosmickém, automobilovém i solárním průmyslu.

Se SpaceX Musk bojuje proti gigantům amerického vojenskoprůmyslového komplexu, včetně takových společností jako Lockheed Martin nebo Boeing. Bojuje i proti celým zemím – zejména Rusku a Číně. SpaceX si ve svém oboru získal pověst nízkonákladového dodavatele. Ale to by samo o sobě k vítězství nestačilo. Kdo chce uspět v leteckém a kosmickém průmyslu, musí se umět vypořádat se změtí politiky, známostí a protekcionismu – praktikami podrývajícími samotné základy kapitalismu. S podobnými problémy se potýkal Steve Jobs, když přišel na trh s iPody a iTunes, a postavil se tím proti nahrávacímu průmyslu. Jenže nabručení luddité v hudebním průmyslu byli selanka v porovnání s nepřáteli, kterým čelí Musk. Ti se živí výrobou zbraní a ovládáním států. SpaceX testuje opakovaně použitelné rakety, které dokážou vynést náklad do vesmíru a pak se vrátit na Zem přímo na odpalovací místo. Podaří-li se firmě tuto technologii dotáhnout do praktické použitelnosti, zasadí všem svým konkurentům zničující ránu. Téměř určitě vytlačí z raketového průmyslu některé zavedené hráče a ze Spojených států se stane světový lídr v nákladní i osobní dopravě do kosmu. Tato hrozba, myslí si Musk, mu přinesla spoustu urputných nepřátel. „Seznam lidí, kterým by nevadilo, kdybych zmizel ze světa, stále roste,“ řekl. „Moje rodina se bojí, že mě nechají zavraždit Rusové.“

S Tesla Motors se Musk pokusil zásadně změnit způsob výroby a prodeje aut a současně vybudovat celosvětovou distribuční síť „paliva“. Namísto hybridních elektromobilů, které jsou v Muskově žargonu „suboptimálním kompromisem“, se snaží Tesla vyrábět čistě elektrická auta, která budou spotřebitelským hitem a zároveň budou posunovat technologické hranice. Tesla svá auta neprodává prostřednictvím dealerů. Prodávají se na webu a v luxusních obchodech, podobných těm, jež provozuje například Apple, umístěných ve vybraných obchodních centrech.

Tesla také nemá v plánu extrémně vydělávat na servisu svých vozidel. Elektromobily nepotřebují výměny oleje a další údržbu běžnou u tradičních vozů. Je to právě model přímého prodeje, co obchodníky s auty nejvíce dráždí. Byli zvyklí se svými zákazníky smlouvat a generovat zisky z přemrštěných cen za servis. Dobíjecí stanice Tesly dnes najdete na všech hlavních tazích v USA, Evropě i v Asii. Za dvacet minut napumpují do auta „šťávu“ na stovky kilometrů. Tyto takzvané superchargery jsou napájeny solárními panely a majitelé Tesel nemusejí za použití nic platit. Zatímco většina americké infrastruktury upadá, Musk buduje futuristický komplexní dopravní systém, který možná Spojeným státům umožní předstihnout zbytek světa. Musko-va vize a v poslední době i její realizace kombinuje to nejlepší z Henryho Forda a Johna D. Rockefellerera.

Firma SolarCity, do níž Musk investoval, je největší na světě v oblasti financování a instalace solárních panelů pro spotřebitele i podniky. Musk pomohl přivést ideu SolarCity na svět a působí jako předseda správní rady. Společnost řídí jeho bratrance Lyndon a Peter Riveové. SolarCity se podařilo docílit nižších cen za energii, než má většina energetických společností a vlastně se sama stala významným energetickým dodavatelem. V době, kdy docházelo s alarmující pravidelností ke krachům různých „clean-tech“ podniků, vybudoval Musk dvě z nejúspěšnějších společností na poli čisté energie na světě. Impérium továren, desetitisíců zaměstnanců a průmyslové moci má dnes silnou pozici vůči zavedeným hráčům a z Muska učinilo jednoho z nejbohatších mužů planety, s majetkem kolem deseti miliard dolarů.

Po návštěvě Musk Landu se mi začalo vyjasňovat, jak tohle všechno Musk dokázal. Jeho vize „dopravit člověka na Mars“ možná někomu připadne přehnaná, bláznivá, ale Muskovi poskytl jedinečnou výzvu pro všechny jeho podniky. Je to konečný cíl, který vytváří sjednocující princip nad vším, co dělá. Zaměstnanci všech tří společností si jsou tohoto principu vědomi a vědí také, že se snaží den co den dosáhnout nedosažitelného. Když Musk stanoví nerealistické cíle, když lidem nadává a dře

z nich kůži, bere se to – do jisté míry – jako součást projektu Mars. Někteří zaměstnanci ho za to zbožňují. Jiní ho kvůli tomu nesnášejí, ale z čirého respektu k jeho osobě a jeho poslání také zachovávají loajalitu. Musk má něco, co mnoho podnikatelů v Silicon Valley postrádá – smysluplný pohled na svět. Je to génius posedlý největším cílem, který si kdy kdo vymyslel. Není ani tak podnikatel honící se za větším bohatstvím jako spíš generál ženoucí své šiky za vítězstvím. Zatímco Mark Zuckerberg vám chce pomáhat sdílet s přáteli fotky vašich dětí, Musk chce... hmm... zachránit lidskou rasu před sebezničením nebo vyhynutím.

Způsob života, který si Musk zavedl, aby všechny své aktivity zvládl, vypadá až neskutečně. Typický týden začíná ve svém domě v Bel Air. V pondělí pracuje celý den ve SpaceX. V úterý začne ve SpaceX, pak sedne do svého tryskáče a letí do Silicon Valley. Dva dny stráví v Tesle, která má kanceláře v Palo Alto a továrnu ve Fremontu. V severní Kalifornii nemá dům, a tak přespává v luxusním hotelu Rosewood nebo u některých ze svých přátel. Když chce být u přátel, Muskova asistentka pošle stručný mail s otázkou: „Pokoj pro jednoho?“ Odpoví-li přátelé „ano“, Musk pozdě večer zazvoní u jejich dveří. Většinou spí v ložnici pro hosty, ale někdy prý odpadne přímo na gauči v obýváku, když se předtím trochu odreagoval nějakou videohrou. Ve čtvrtek je zpátky v Los Angeles a SpaceX. S bývalou manželkou Justine má ve střídavé péči pět malých kluků (dvojčata a trojčata) – má je na starosti čtyři dny v týdnu. Každý rok si vyhodnocuje množství času stráveného týdně v letadle – pomáhá mu to získat představu, zda se mu věci nevymykají z rukou. Na mou otázku, jak dokáže tak náročný časový rozvrh přežít, Musk odpověděl: „Měl jsem těžké dětství. To mi teď asi pomáhá.“

Během jedné páteční návštěvy Musk Landu musel Musk náš rozhovor vtěsnat před odjezd na rodinné kempování v národním parku Crater Lake v Oregonu. Bylo už skoro osm večer, když Musk naložil své kluky a jejich chůvy do svého soukromého letadla. Plán měl takový, že v místě příletu budou čekat řidiči, kteří

je dovezou za jeho kamarády v kempu. Ti už za černočerné tmy pomohou Muskovu klanu vybalit a utábořit se. Přes víkend se bude chodit na výlety. Pak odpočinek skončí. V neděli odpoledne Musk s chlapci odletí zpátky do Los Angeles. Pak už sám letí na večer do New Yorku. Přespat a v pondělí rovnou do ranních talk show. Schůzky, e-maily. Spánek. V úterý ráno let zpátky do Los Angeles. Práce ve SpaceX. V úterý odpoledne let do San José a návštěva továrny Tesla Motors. Ještě téhož večera let do Washingtonu na schůzku s prezidentem Obamou. Ve středu večer let zpátky do Los Angeles. Pár dnů práce ve SpaceX. Pak víkendová konference pořádaná prezidentem Googlu Erikem Schmidtem v Yellowstonu. V té době se Musk právě rozešel se svou druhou manželkou Talulah Rileyovou a pokoušel se vykalkulovat, zda do toho všeho může včlenit také osobní život. „Myslím, že doba, kterou věnuji podnikům a dětem, je v pořádku,“ soudil Musk. „Ale chtěl bych věnovat víc času osobním vztahům. Potřebuji si najít přítelkyni. Proto potřebuji někde vydolovat trochu času navíc. Myslel jsem tak dalších pět až deset hodin – kolik času vyžaduje žena za týden, co myslíte? Snad deset hodin? Je to určité minimum? Nevím.“

Musk si jen zřídka najde čas na relaxaci. Ale když už k tomu dojde, jsou to akce stejně dramatické jako zbytek jeho života. Na své třicátiny si Musk pronajal hrad v Anglii pro asi dvacet lidí. Od dvou do šesti ráno hráli variaci schovávané zvanou sardinky, kdy se jeden člověk schová a všichni ostatní ho potmě hledají. Jindy Musk vyrazil s bratrem a bratrancem do Paříže. O půlnoci se vzbudili a rozhodli se projet po městě na kolech. Jezdili až do šesti do rána. Celý den spali a pak večer nasedli na Orient Express. A zase vzhůru celou noc. V přepychovém vlaku vystupovala avantgardní skupina Lucent Dossier Experience, která kromě akrobatických kousků četla cestujícím z dlaní budoucnost. Když příštího dne vlak dorazil do Benátek, Musk s ostatními povečeřel a pak se až do devíti do rána potloukali po terase hotelu s vyhlídkou na Canal Grande. Musk taky miluje kostýmové party – na jedné se objevil v převleku

za rytíře a pak se pustil s deštníkem do souboje s liliputánem v kostýmu Darth Vadera.

Na jednu z posledních narozeninových oslav pozval Musk padesát lidí na hrad (tedy nejlepší dostupnou americkou napodobeninu hradu) v Tarrytownu ve státě New York. Party se konala ve stylu japonského steampunku – směsice korzetů, kůže a motivů uctívání strojů – a účast na ní by byla snem každého milovníka sci-fi. Musk byl převlečen za samuraje. Součástí oslavy bylo představení Mikáda, viktoriánské komické opery od A. Gilberta a W. S. Sullivana odehrávající se v Japonsku. Konalo se v malém divadle v centru městečka. „Nejsem si jistá, jestli to Američani pochopí,“ vyjádřila své pochyby Talulah Rileyová, britská herečka, se kterou se Musk znovu oženil poté, co jeho plán ‚deset-hodin-vztahu-týdně‘ selhal. Co následovalo, se však Američanům i všem ostatním líbilo. Když se oslava přesunula zpátky na hrad, Musk si zavázal oči páskou, zavedli ho ke zdi a strčili mu do každé ruky a také mezi nohy nafukovací balonky. Pak nastoupil vrhač nožů. „Znal jsem ho, ale stejně jsem se bál, aby zrovna neměl špatný den,“ vyprávěl Musk. „Ale co, pomyslel jsem si pak, může mě trefit maximálně do jedné gonády, ne do obou.“ Přihlízející byli šokovaní, měli o Muska strach. „Bylo to bizarní,“ vzpomíná Bill Lee, investor technologických start-upů a jeden z Muskových dobrých přátel. „Ale Elon věří v sílu přírodních věd.“ V dalším průběhu večera se objevil špičkový zápasník sumo spolu s několika svými krajany. Na nádvoří se postavil ring a Musk nastoupil proti šampionovi. „Vážil sto šedesát kilo a nebyla to kila tuku, ale svalů,“ řekl Musk. „Zaplavil mě adrenalin a podařilo se mi toho chlapa vytlačit za okraj vyznačeného zápasíště. Nechal mě první kolo vyhrát a pak mi dal nářez. Mám pocit, že mám ještě pořád zpřelámaná záda.“

Talulah Rileyová dovedla plánování těchto akcí k dokonalosti. S Muskem se seznámili v roce 2008, kdy jeho společnosti prožívaly kolaps. Viděla, jak přišel o celé jmění, jak se mu média vysmívala. Věděla, že v něm osten těchto časů přetrvává a spolu s dalšími traumaty jeho života – tragickou ztrátou maličkého

syna a brutální výchovou v Jižní Africe – ho psychicky ničí. Rileyová dělala všechno možné, aby Muska od práce a jeho minulosti odvedla, aby svým traumatům alespoň na chvíli unikl, když se jich nemohl úplně zbavit. „Snažím se vymýšlet zábavné věci, které nikdy předtím nezkusil, aby si odpočinul, relaxoval,“ řekla. „Vlastně se mu teď pokoušíme nahradit mizerné dětství.“

Přestože se Rileyová opravdu snažila, její úsilí se poněkud mýjelo účinkem. Nedlouho po sumo party jsem už Muska našel zpátky v práci, v ústředí Tesly v Palo Altu. Byla sobota a na parkovišti stála spousta aut. Uvnitř kanceláří Tesly se nacházely stovky mladých lidí v plné práci – někteří navrhovali na počítačích automobilové díly, jiní na stolech prováděli pokusy s elektronickými přístroji. Celým poschodím se co chvíli rozlehl Muskův hurónský smích. Když Musk vstoupil do zasedačky, kde jsem na něj čekal, poznamenal jsem, jak je úžasné, kolik lidí tady přijde v sobotu do práce. Musk ale viděl situaci úplně jinak. Stěžoval si, že poslední dobou chodí do práce o víkendech pořád méně a méně lidí. „Nějak jsme, kurva, změkli!“ prohlásil. „Právě jsem se chystal kvůli tomu rozeslat mail. Jsme fakt kurevsky měkkí.“ (Malé varování: v této knize se budou vulgarismy vyskytovat velmi často. Musk je má ve velké oblibě a stejně tak většina lidí v jeho nejbližším okruhu.)

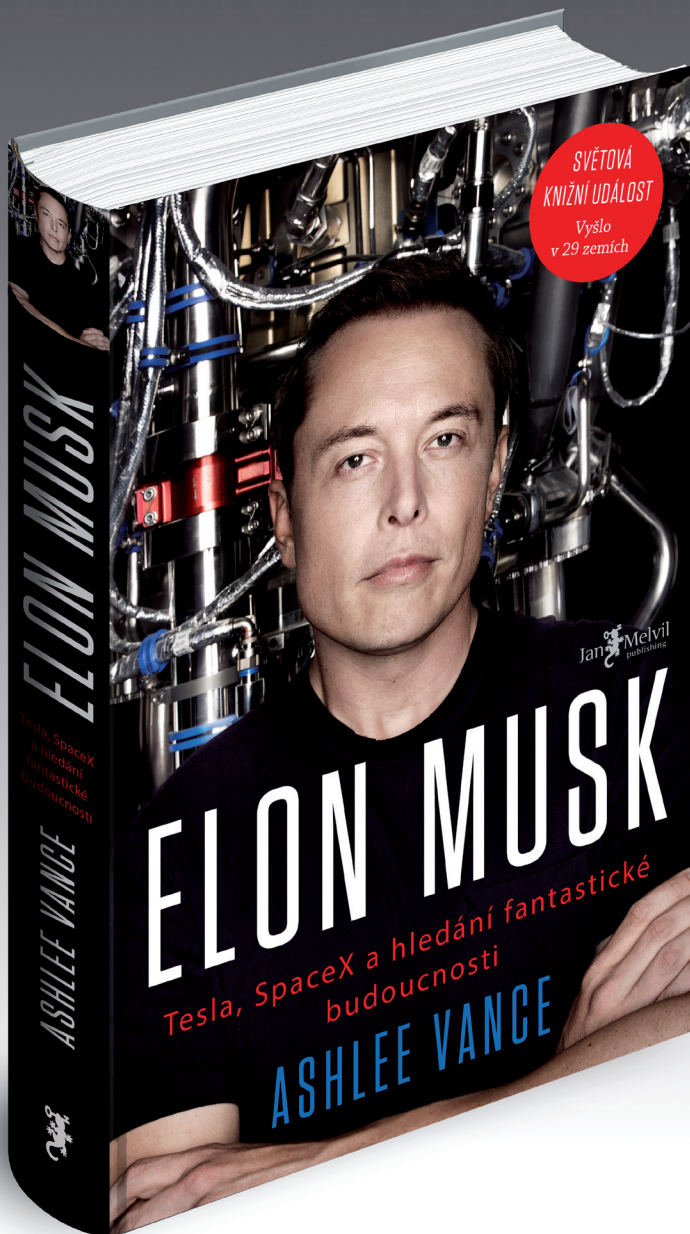
Takové prohlášení zcela zapadá do naší představy jiných vizionářů. Není těžké si představit Howarda Hughese nebo Steva Jobse, jak prohánějí své lidi stejným způsobem. Budovat něco – hlavně něco velkého – je vždycky náročná věc. Za dvě desetiletí budování svých firem za sebou Musk nechal zástup lidí, kteří ho buď uctívali, nebo nesnášeli. Když jsem v rámci přípravy knihy dělal rozhovory, lidé stáli ve frontě, aby mi mohli sdělit svůj názor na Muska – včetně mnohdy brutálních podrobností o tom, jak on a jeho podniky fungují.

Z mých večerů s Muskem a pravidelných cest do Musk Landu vyplynuly mnohé další možné pravdy o tomto muži. Pustil se do budování něčeho, co by mohlo svým významem daleko předčít cokoliv, co vytvořili Hughes nebo Jobs. Musk vtrhl

do odvětví, u kterých to vypadalo, že je už Amerika vzdala – automobilového i aerokosmického průmyslu – a proměnil je v něco nového a fantastického. V jádru těchto transformací jsou Muskovy programátorské dovednosti a schopnost aplikovat je na stroje. Kombinuje atomy a bity způsobem, jenž skoro nikdo nepovažoval za možný, a docíluje neskutečných výsledků. Pravda, Muskovy produkty ještě nespádají do kategorie spotřebitelských hitů, jako je třeba iPhone, ani neoslovil miliardu lidí jako Facebook. Zatím pořád vyrábí hračky pro extrémně bohaté lidi a jeho rodící se impérium by mohlo zkolabovat po jediné vybuchlé raketě nebo masovém stažení vozů Tesla z trhu kvůli závažné chybě. Na druhé straně už Muskovy podniky dokázaly mnohem víc, než jeho nejhlasitější kritikové považovali za možné. A příslib toho, co má přijít, musí i zatvrzelé odpůrce přinutit k optimismu. „Pro mě je Elon zářným příkladem, jak by mělo Silicon Valley samo sebe přebudovat. Najít smysluplnější obsah, než se jen pořád snažit rychle dostat na burzu a vylepšovat zavedené produkty,“ řekl Edward Jung, známý softwarový vývojář a vynálezce. „Tyto věci jsou důležité, ale nestačí to. Musíme najít jiné podnikatelské modely, takové, které mají dlouhodobější charakter a kde jsou technologie integrovanější.“ Zdá se, že právě na takový typ integrace, o kterém hovoří Jung – harmonické sladění softwaru, elektroniky, pokročilých materiálů a výpočetní síly – má Musk talent. S trochou (ale opravdu jen s trochou) nadsázky můžeme říct, že Musk svými dovednostmi dláždí lidstvu cestu do věku úžasných strojů, kdy se vědeckofantastické sny stanou skutečností.

V tomto smyslu Musk připomíná spíš Thomase Edisona než Howarda Hughese. Je vynálezcem, elitním podnikatelem a průmyslníkem schopným proměnit velkou myšlenku ve velký produkt. Nikdo by nevěřil, že je ještě něco takového možné – ale on zaměstnává v Americe tisíce lidí v *továrnách*, které něco opravdu *vyrábějí*. Původem z Jihoafrické republiky dnes Musk působí jako nejvíce inovativní průmyslník Ameriky. Výstřední myslitel a zároveň člověk s největší šancí nasměrovat Silicon Valley

k ambicióznějším záměrům. Díky Muskovi by za deset let mohli Američané zničehonic mít nejmodernější dálnici na světě: dokonalý dopravní systém s tisíci solárními dobíjecími stanicemi, po kterém se budou prohánět čistě elektrická auta. Možná v té době už bude SpaceX vysílat rakety do vesmíru každý den, přepravovat osoby i náklad do desítek destinací a připravovat tažení na Mars. Takový pokrok si lze jen těžko představit, ale podle všeho je nevyhnutelný – jen bude-li mít Musk dost času na jeho realizaci. Výstižně to vyjádřila jeho bývalá manželka Justine: „Je to Elonův svět – a my ostatní v něm žijeme.“

KUPTÉ SI PAPIŘOVOU NEBO ELEKTRONICKOU VERZI KNIHY
ZA SKVĚLOU CENU NA
WWW.MELVIL.CZ/KNIHA-ELON-MUSK